

СЕГМЕНТУВАННЯ РИНКУ ВУГІЛЬНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЯК ОСНОВА РОЗРОБКИ РИНКОВОЇ СТРАТЕГІЇ ШАХТИ

З переходом до ринкових відносин перед керівниками підприємств, що добувають вугілля, виникають проблеми, рішення яких неможливо без знання основ ринкового механізму. Насамперед до цих проблем відносяться питання зв'язані з виробничо-збутовою діяльністю в умовах конкурентної боротьби. Конкуренти, як прямі так і потенційні, своїми діями впливають на прийняття стратегічних і тактичних рішень будь-якого вугледобувного підприємства.

Окремою частиною задачі вивчення і оцінки конкурентного середовища локального вугільного ринку є розробка критеріїв і принципів сегментування ринку вугілля. Саме питанням розробки підходів до створення основ сегментування ринку вугілля присвячена дана стаття.

Природно, що провести сегментацію конкурентного ринку вугільної продукції по всіх параметрах у рамках однієї статті неможливо. Метою даної роботи є диференціація вугільної продукції по одному з найважливіших параметрів - якісному складу вугілля, що добувається в Донецьком вугільному басейні. І зв'язано це насамперед з тим, що конкурентоздатність вугільних шахт залежить від якості вугілля, що добувається [1, 2].

Визначивши до якого із сегментів ринку, по якісних показниках вугілля, відноситься та чи інша шахта, можна обгрунтовано розробляти цінову стратегію, оптимізувати канали збуту, приймати рішення щодо обсягів виробництва чи необхідності заходів по збагаченню вугілля.

Рішення про раціональне використання вугілля в народному господарстві приймається відповідно до його технологічних властивостей. На основі вивчення технологічних властивостей визначається стадія метаморфізму вугілля, виробляється класифікація по маркам, технологічним групам. Основними параметрами при класифікації вугілля по марках і технологічних групах прийняті: вихід летучих речовин на беззолну масу, товщина пластичного шару, загальна волога. Вихід летучих речовин на суху беззолну масу, теплота згоряння, спіклькість (індекс Рогу) і коксівність (максимальне розширення по дилатометру чи по типу коксу по Грей-Кінгу) прийняті як параметри міжнародної класифікації вугілля.

Стосовно до такого товару як вугілля, сегментування ринку можна провести по наступним напрямках використання різних марок вугілля:

- технологічне коксування (вугілля марок ДО, Ж, Г, Ж, ДО, ОС, КС, КСН, ГЖО, Г, СС, Д);
- виробництво генераторного газу в газогенераторах стаціонарного типу (вугілля марок Б, Д, ГЖО, КС, СС, Т, А);
- виробництво синтетичного рідкого палива (Б, Д, ГЖО, КС, СС, Т, А);
- енергетичне використання (усі марки, групи, підгрупи бурих вугіль і антрацитів, а також вугілля що не може використовуватися для коксування);
- спалювання у відбивних печах (Д, Г, СС);
- спалювання в топках судів (Д, СС, А);
- як паливо для комунальних потреб (усі марки, групи і підгрупи бурих і антрацитів що не використовуються для коксування);
- виробництво будівельних матеріалів (Б, Д, СС, А, Г, Ж, ДО, Т, ГЖО, КС, КСН).

Одним з основних технологічних властивостей вугілля, а отже і показником його якості, є вміст золи. Від якості вугілля багато в чому залежать економічні показники роботи не тільки підприємств вугільної промисловості, але й інших галузей господарства. Так, зменшення зольності коксу на 1% знижує його витрату на виробництво чавуна на 2,5%, вапняку на 2% і підвищує продуктивність доменних печей на 2,5%. Зниження зольності вугілля також сприяє поліпшенню їхнього петрографічного складу і коксівності, що у свою чергу підвищує фізико-механічні властивості коксу. Зольність вугілля також впливає на процес пилоподібного спалювання вугілля на ГРЕС. Зі збільшенням зольності вугілля збільшуються витрати на підготовку пилу, витрати на собівартість виробництва електроенергії і тепла, знижується *кнд* котлових агрегатів.

Іншим важливим показником якості вугілля є зміст сірки. Вона є найбільш шкідливою домішкою у вугіллях. При спалюванні вугілля значна частина сірчистих з'єднань перетворюється в діоксид сірки (сірчистий газ), що шкідливо діє на здоров'я людини, отруює атмосферу, викликає корозію металів. Сірка знижує господарську цінність технологічного палива, погіршує якість кінцевих продуктів його переробки. Зменшення сірки в коксі на 0,1% скорочує витрати коксу на виплавку чавуна і підвищує продуктивність доменних печей на 1-1,5%.

Зміст вологи в вугіллі також є якісною характеристикою, котра пропонується як параметр сегментування конкретного середовища вугільного ринку. Цей параметр, поряд зі змістом золи і сірки в вугіллі, дуже впливає не тільки на економічні показники роботи шахти, але і на показники роботи інших галузей господарства.

Проведена в такий спосіб диференціація шахт по основним технологічним властивостям вугілля, що добуваються, а в умовах ринкових відносин за якісними показниками товару, кожна конкретна шахта може визначити й оцінити своїх найближчих конкурентів і виробити напрямки своєї взаємодії з ними.

1. Маркетинговые исследования конкурентоспособности угля шахты им. Калинина / Худолей О.Г., Бондаренко А.Ю., Червко М.М., Демин И.К. // Известия Донецкого горного института, - 1999. - №2. С. 71-74.
2. Дурович А.П. Обеспечение конкурентоспособности товаров. - Минск: БГЭУ, 1996.
3. Шаповал С.Н. Микроэкономика: Учебное пособие. - Донецк: РИА ДонГТУ, 2000 - 332 с.
4. Стоимостные показатели для проектирования шахт в Донбассе. М., ИГД им. А.А. Скочинского, 1973.
5. Конкурентоспособность угольных шахт / Худолей О.Г., Гомаль И.И., Выговская Д.Д., Кравченко А.А. // Известия Донецкого горного института, - 2001. - №1. С. 30-32.

6. Худолей О.Г., Селезнев И.Н. Методологические основы сегментирования рынка угольной продукции // Геотехнологии на рубеже XXI века. / Под общ. Ред. С.С. Гребенкина, Ю.В. Бондаренко - Донецк: ДУНПГО. Т.3. - 175 с.